

מתווה לאהרונ

נתן זך

ומה כי מבין חמישה קבי רשעות שירדו לעולם, נטלה ביקורת הספרות העיתונאית שלנו לפחות שישה. ואם תאמרו, הכיצד, הרי מנית רק חמישה? אשיב: בשביל השישי לקחו משכנתא.

כך נפלו בחלקו של אריה אהרונ לפחות שש מכות מצריים, מתוך העשר הידועות. דם, שהקזו את דמו. וצפרדע, שהאכילוהו צפרדעים. וכינים ששילחו בו את כיניהם שלהם. וערוב, שעירבו בכונת זדון שבחי אחרים בגנותו שלו. ושחין, שהפריחו אבעבועות על תרגומו. וחושך, שהקדירו עליו את המפעל שעליו עמל במשך עשרים שנה והשתלחו בו בכסות החשיכה והבערות וגסות הרוח והלב, ואחרון-אחרון לא-חביב - בכוחה של קנאת הסופרים ואפלט הקליקה, הלא היא הכנופיה המוכרת עוד מימות אלכסנדר דו'מא זכור לטוב, שסימתה: אחד בעד כולם וכולם בעד האחד, אם נתמזל מזלו להשתייך לאותה כנופיה פלוגית או פולנית וכיו"ב.

עד שבה המשורר והעורך יעקב בסר, והקדיש חוברת נאה זו של עיתונו כדי לתקן מעט מן המעוות.

אמת ניתנה להיאמר, שאילו התמזל מזלו של אריה אהרונ והיתה מכורתו צרפת, היה נמנה מכבר עם חברי האקדמיה וענודי אות לגיון הכבוד למיניהם. ואילו באלביון הנוכלת חייטו, היה בוודאי מצטרף לשון קונרי מידוענו כאביר הממלכה לכל דבר. כיוון שאיתרע מזלו והוא חי ויצר בארץ אוכלת יושביה - לא אביר ולא פרס ולא פירור של פרס, אם לנקוט לשונו של שלום עליכם. דומה שנגזר עליו שמפעלו יכורסם ויועלם, חס וחלילה, בשיניהם ובניביהם של רצזונטים ובני רצזונטים מן הסוג שהסופר דנן אהב לשסות בהם את קולמוסו המושחו.

כל קבלת הפנים הזעומה הזאת לא רק ולא תמיד מתוך הטעמים המגויים לעיל. מי שגדל על יצירת ספרות או אמנות כלשהי וטעם את לשונה והגה בה ושנה בה שנים עד שהיתה לגירסא דינקותא שלו, לא בנקל יפתח את

לבו ויכרה את אוזנו למי שדומה עליו כי בא להחליף את רחל שלו בלאה. שהרי לראשונה כבר התרגל והסתגל, ואילו בשניה אין לו חפץ. שלא כיעקב אבינו עליו השלום, שעמד על שבחי שתייהן.

אבל למי שעוד לא קפא כליל על שמריו ועל ספריו והבוכהאלטריה שלו מזומן וממתין עכשיו אוצר בלום: עשרים וארבעה ספרים בשמונה-עשר כרכים כרוכים להלל. הכול-מכל-בכל-כל. כל כתיבי שלום רבינוביץ', הקלסיקן הגדול של תרבות היידיש, היוצר שמשכמו-ומעלה מלא-מעט מן הקלאסיקנים העבריים שלנו, רב-המכר הגדול שבגדולים, שאפילו עם הסינים הגדול, שמניינו כחול אשר על שפת הים, מצא בו איש כלבבו, לבבו הסיני כמובן.

וכך, לראשונה בעברית - הכול. לא רק טְבִיָּה ומוטל ומנחם-מנדל ועוד אחד או שניים יחיד-סגולה, כי אם כל הגלריה, או הרכבת או הספינה היהודית כולה. כל מה שיצא מתחת ידיו של המספר הגדול, כולל מכתבים ורשימות ביקורת ומסות, דברי פולמוס עם חידודין ודברי ליצנות, מחוות הוקרה ודברי יקר עם הלעגה עצמית ודברי נאצה שלא היו מביישים את היינה עליו השלום, ונובלות ומונולוגים ופרולוגים ואפילוגים ופּוֹפֶּה-מעיישס סתם.

הכול בעברית רהוטה וקולחת שלא שכחה את ניגונה העפאס מיוחד ואת עגת-העם של אחותה הצעירה ממנה. ואפילו אין שום צורך להוציא רעה את דיבתו של מכובדי משכבר-הימים י"ד ברקוביץ, המסגנן והמצננר והמשכתב והמקצר, ובקיצור: המחנות, ולשונו המיוחדת-במינה שבה הפך את חותנו לסופר עברי נכבד בדורו. הספרות העברית בת זמננו ויישובנו הקטן רחבה דיה עד ששני שלום-עלייכמים עשויים לדור בה בהרווחה בכפיפה אחת, או בשתי כפיפות (אין צורך במיטה זוגית!). וכל המרבה הרי זה משובה, בתנאי - בתנאי שאין מנסים להמאיס את האחד על חברו ולהעביר מן העולם את האחד לטובת השני, ואת השני לטובת השלישי והרביעי, שהנה ראו שניים רצים והצטרפו

אליהם גם הם במירוץ, הכול כמנהג יהודים. אמת נכון, יש מי שלא יוותר על "אשרי יתום אני", אולי בצדק. אבל עוד לא נמצא המומחה שיוכיח לנו באותות ובמופתים כי, בתרגום עברי, "טוב לי, אני יתום" עולה

בכהוא-זה על "יופי לי, אני יתום". לא, את שמונה-עשר כרכיהם של רבינוביץ'-אהרונ לא ינשלו מן המדף - לא ברקוביץ ולא הרושובסקי-הרשב ולא דן מירון ואף לא אברהם יבין, שזה-מקורב בא וכבר עשו לו, שלא בטובתו, "מי שבירך"

ו"הלל הגדול" מרושע מעט. ואם יש עוד מישהו שספק בלבו בדבר חשיבות מפעלו של אהרונ, אדרבה - ייטול נא בידו את הקובץ "מונולוגים וסיפורי רכבת" ויקרא רק את המונולוג "שלוש אלמנות" - 25 עמודים בסך הכול - ונוכח גם הוא לדעת מה חסרנו עד כה בארון הספרים העברי שלנו. מה אומר ומה אדבר! דוסטויבסקי, קוראים יקרים! לא נופל מן המונולוגים של דוסטויבסקי. וגם זיווג שאינו חזון נפרץ בנבולות ובמונולוגים של זה האחרון - זיווג של הומור וחיידודים והלעגות מרות כלענה עם עצב עמוק. עצב, מה-זה-עצב!

"עצב כזה שאסור לתארו. מפני שתיאורו - פירושו חילול קודש; עצב כזה, שאילו סופר מן הסופרים שלך היה מנסה להתקרב אליו, הייתי שובר לו את האצבעות! .. עצב כזה שלא צריך, אי אפשר, ואסור לדבר עליו... הכול חי רק בעבר, רק בזכרונות. (עמ' 134).

ומבטיח אני לכם, כי מי שיקרא "שלושה סיפורי חיים אבודים" אלה של המילניום הנופח בימים אלה את נשמתו, לא יניח גם את חבריהם-לקובץ מידי ומכאן חזקה עליו שיגיע גם לשאר הקבצים, על עושרם האפיל, חוכמת החיים שלהם וקורטוב ה"אנטישמיות" וה"פסיכולוגיה היא פטרוזיליה" שלהם. רק או יבין כהלכה את החסד שעשה אריה אהרונ עימנו ובסופו של דבר גם עם שלום עליכם, שהוא שלוחו לדבר מצווה. ■